

10/3

1987 NR 3

''Kroniĳck'' 3;

Oudheidkundige kring Doorst

Bank: Rabo Bank, Twello - Banknummer 36.28.09.267
Postbank 1664122

10e jaargang nr. 3

Bestuur:

Voorzitter : G. Panhuis, v.d. Duyn van Maesdamstraat 71 Twello
Secretaris : M. Rattink, Havezatelaan 225, 7414 GK Deventer, tel. 05700-42141
Penningmeester : A.J. Bessels, Enkweg 9a, Posterenk
Leden : H.J. ten Hove, Tuinstraat 24, Voorst
A.H. Rengersen, Zeedijk 33, Nijbroek
R. Kloosterboer, Rijksstraatweg 5, Wilp
J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10, Terwolde

Redactieadres : J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10, Terwolde
tel. 05717 -1760

INHOUD:

blz. 2 Nachtwachten te Twello in de winter 1816-1817, J.A. de Ruiter
blz. 3 Het "Erve Rackhorst" Kroniek van een oude boerderij, G. Rakhorst
blz. 15 Uit de geschiedenis van de dorpskerk te Twello deel 8, D. Lekkerkerker
blz. 23 Boekbespreking, red. comm. .
blz. 24 Verantwoording illustraties.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming van de redactiecommissie.

NACHTWACHTEN TE TWELLO IN DE WINTER 1816 / 1817.

Eind 1813 kwam er een eind aan de zgn. Franse tijd. De onder vreemd bestuur tot stand gekomen reglementen en bepalingen op bestuurlijk gebied bleven aanvankelijk nog in stand. Daaronder viel ook de opdeling van het grondgebied van de huidige gemeente Voorst in vier "mairieën", later "gemeenten" genaamd, n.l. Voorst, Twello, Wilp en Nijbroek. Er waren destijds dan ook vier burgemeesters en vier gemeenteraden.

Bij besluit van 11 december 1816 stelden Gedeputeerde Staten bepalingen vast "strekken tot verzekering der publieke veiligheid in den aannaderenden winter". Op grond daarvan moest plaatselijk de samenstelling en sterkte der nachtwachten worden bepaald. Aanhoudende klachten over diefstal, straatschenderij en rustverstoring maakten e.e.a. ook voor Twello dringend noodzakelijk. Besloten werd tot het houden van twee nachtwachten: één voor Twello en omgeving en één in de buurtschap Teuge. Zij moesten niet alleen patrouilleren, maar ook zorgen voor een goede "communicatie" met de nachtwachten in de aangrenzende gemeenten (resp. Wilp/Terwolde en Apeldoorn). Elke wacht bestond uit vijf manschappen, die het niet moesten wagen zich aan hun taak te onttrekken of de uitvoering ervan niet al te nauw te nemen, want dan hing hen een boete van 1 gl. 10 st. boven het hoofd, die in geval van herhaald plichtsverzuim tot 3 gl. werd verhoogd.

Het instellen van plaatselijke nachtwachten was noodzakelijk, omdat de hulp van de rustende schutterij bij de handhaving van rust en orde niet voldoende bleek te zijn. Voor de aan de diensten van de rustende schutterij verbonden kosten kon het gemeentebestuur bij de provinciaal gouverneur een declaratie indienen. De daarin gegeven specificatie leert dat voor de huur van twee lokaliteiten en twee kachels 20 gl. moest worden betaald. Voor de verlichting daarvan kreeg iedere wacht per nacht 2 of 4 kaarsen (dat hing ervan af of het "lichte of donkere maan" was). Ik noemde al de boeteregeling die met het oog op hun taakuitoefening op de nachtwachten van toepassing was. Blijkbaar was de burgemeester er niet erg gerust op dat deze voldoende effect zou hebben. Daarom werd als controlemiddel gebruik gemaakt van twaalf bordjes. De toenmalige burgemeester van Twello gaf op het gebruik daarvan zelf de volgende toelichting:

"Deze bordjes of plankjes wierden overdag aan differente huizen rondgezonden door den Burgemeester, en des avonds door de bewoners aan een spijker op de deur gehangen; de wachten kregen telken avond order om des nachts een zeker

---

---

getal daarvan te moeten opzoeken, zonder dat hun "bepaaldelijk gezegd wierd aan welke huizen dezelve hingen, en des morgens moesten zij die bij den Burgemeester terug brengen. Hierdoor was deze verzekerd, dat zij hunne rondes behoorlijk volbragt hadden".

Bronnen:

J. de Graaf: Een blik in de oudste samenstelling, inrichting en huishouding van het gemeentebestuur van Voorst.

Oud-archief gemeente Voorst, voorl. onv. nr. 144 en 501.

HET "ERVE RACKHORST", KRONIEK VAN EEN OUDE BOERDERIJ.

door G. Rakhorst, Twello.

Het "Erve de Rackhorst" is (was) gelegen aan de Verlengde Broekstraat 3 te Klarenbeek, op de grens van de Gemeenten Voorst en Apeldoorn. In de 17e eeuw was het een grenshoeve van het kerspel Voorst (zie mijn art. in Kronijck Jrg 9 nr. 1). Ook de betekenis van de naam "hoog gedeelte in drassig land", wordt daarin verklaard.

Zoals de straatnaam reeds aangeeft, lag het in z.g. "Broekland". Een korte uiteenzetting van de streek tussen de hoge gronden van de Veluwe en de IJssel tussen Dieren en Hattem lijkt hier op zijn plaats.

Deze streek kan worden verdeeld in 5 zones, n.l. de heuvelzone, de driftzone, de kommnezone, de oeverwallenzone en de uiterwaardenzone 1).

De heuvelzone omvatte de hoge, onvruchtbare zandgronden van de Veluwe (bos- en heidegronden); de driftzone de naar het oosten aflopende gronden, lage ruggen en daartussen dalen van beekjes, redelijk vruchtbaar en reeds lang bewoond (soms in voorhistorische tijden), waaruit de dorpen langs de Veluwe ontstonden, van Laag Soeren tot Wapenveld en Hattem. De hogere gedeelten, enken, waren vaak bouwland, de lagere weiland.

De kommnezone was een laag en vrij vlak gebied, oorspronkelijk (vroege Middeleeuwen) bedekt met veen- en moerasgebieden, praktisch onbegaanbaar, zeker in het natte jaargetijde. Doch ook hierin kwamen wel hoger gelegen gronden voor, z.g. "horsten", waaraan de Rackhorst zijn naam heeft te danken. Slechts op enkele plaatsen, b.v. tussen Zutphen - Deventer en Apeldoorn, waar zandruggen dieper in het gebied doordrongen, waren er mogelijkheden om te passeren (Teuge).

De oeverwallenzone was weer een smalle, hogere streek, grotendeels ontstaan uit stroomwallen, opgeworpen door de rivier en ook reeds eeuwenlang bewoond (Voorst, Wilp, Welsum, Veessen enz) ook al in voorhistorische tijden (Kel-

---

tische graven in Voorst). De oostelijke rand werd reeds in de Middeleeuwen, vanaf Klarenbeek, noordelijk langs de Voorsterbeek en westelijk, langs de IJssel tot aan Hattem voor overstroming beveiligd door de aanleg van de Veluwe Bandijk. Het gebied tussen de dijk en de Veluwe Bandijk werd het Polderdistrict Veluwe. 2)

Tussen de dijk en de rivier lag de uiterwaardenzone. Door de aanleg van deze dijk werd dus ook de kommenzone beveiligd voor de regelmatige overstromingen van de IJssel, en daardoor geschikt voor ontginning, dat doorging tot het begin van deze eeuw.

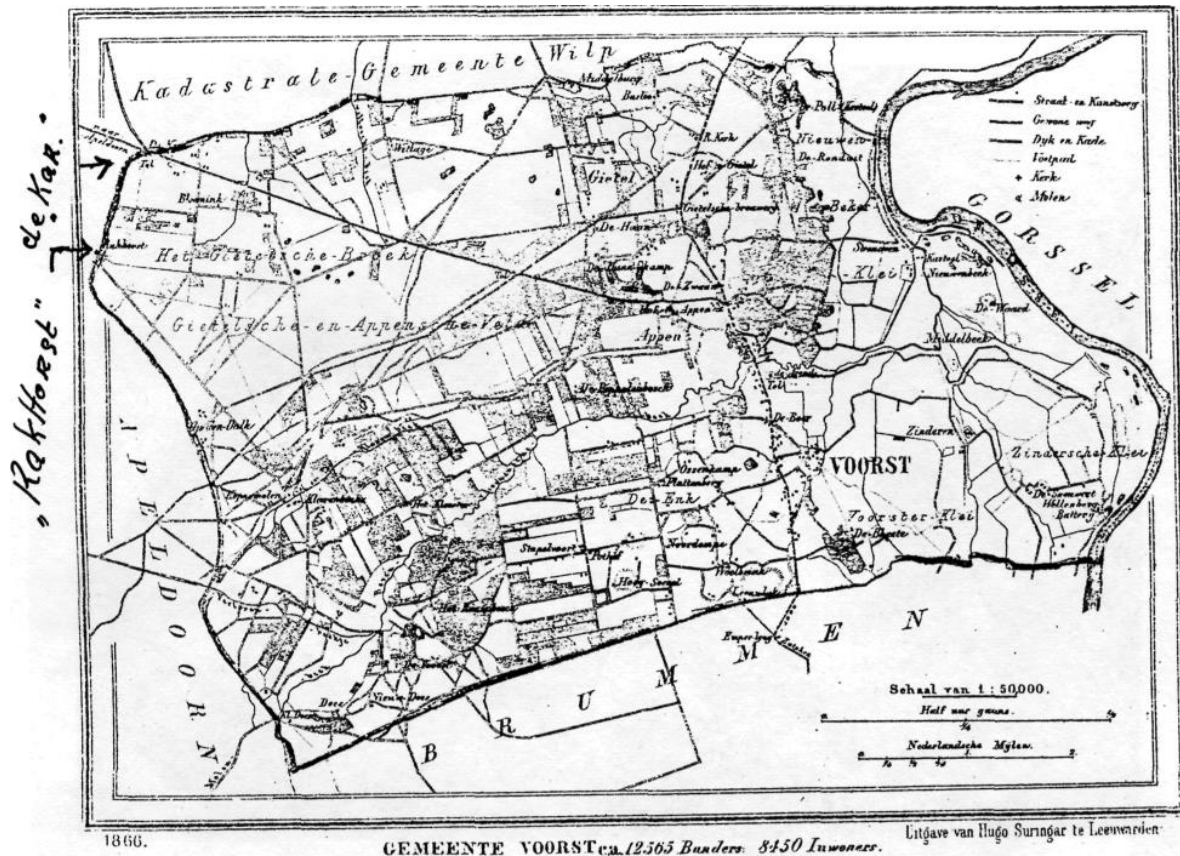
De zone hield echter wateroverlast door de afwatering van de zeer regenrijke Veluwe, en de afsluiting door de hoge overwallenzone. In het zuiden vond de afwatering oostwaarts plaats door oostelijk stromende beken (Voorster, Beekbergense beek enz), het noordelijk deel waterde noordwaarts af (Weteringen, Leigraaf, Grift).

De ontginning van de komgronden, het z.g. "Broekland", zal ons nu bezighouden. Een korte bespreking van de eigendoms- en bestuursaangelegenheden is eerst nodig.

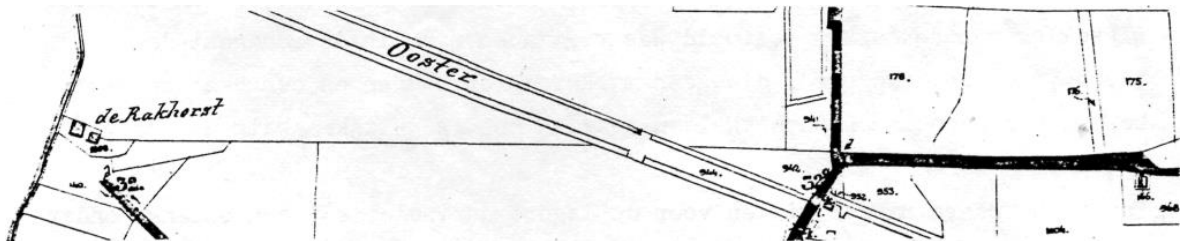
In en na de Romeinse tijd, tot ver in de Karolinger Dynastie (Karel de Grote enz) ontwikkelde zich het "Hofstelsel". De heersers over dit gebied (b.v. de Karolingers, later de Duitse Keizer) beleenden hun vasallen of geestelijken met grote stukken land. Deze leenheren (hertogen, graven, bisschoppen, abten van kloosters) hadden ook weer vasallen (ridders, baanderheren, proostdijen), die op hun beurt van de leenheren grond in leen kregen, waarop zij burchten bouwden.

Ook bezat de landsheer zelf op strategische punten sterke kastelen, om zijn gebied te kunnen verdedigen, met de verdediging belaste hij ook vasallen (kasteleins). Het dienstvolk op de kastelen bestonden vaak uit lijfeigenen, de landerijen werden bewerkt door horigen. De onderhorigen moesten een belangrijk deel van de oogst of van het vee afstaan aan de heer.

In het centrum van een woonkern van onderhorigen werd een "Hof" gebouwd, bewoond door een vertrouwensman van de heer, meestal een "vrije boer", hofmeier genaamd, die belast werd met de inning van de opbrengsten van de horige boerderijen. Deze woonkernen met een hof lagen in onze streek op de hogere delen de driftzone en de oeverwallen en kwamen dus al in de vroege Middeleeuwen voor. Het "klassieke" hofstelsel verwaterde en kwam in de latere Middeleeuwen niet meer voor. De adel en de geestelijkheid had de landerijen onder de horigen verdeeld, die een zekere vrijheid kregen en slechts een deel van de opbrengsten moesten afstaan (bede, als het in natura was, tijns in geld), ook de hofmeier betaalde tijns. Het werden (soms erfelijke) pachtboerderijen.

38. Kaart van Kadastrale Gemeente Voorst (circa 1850).

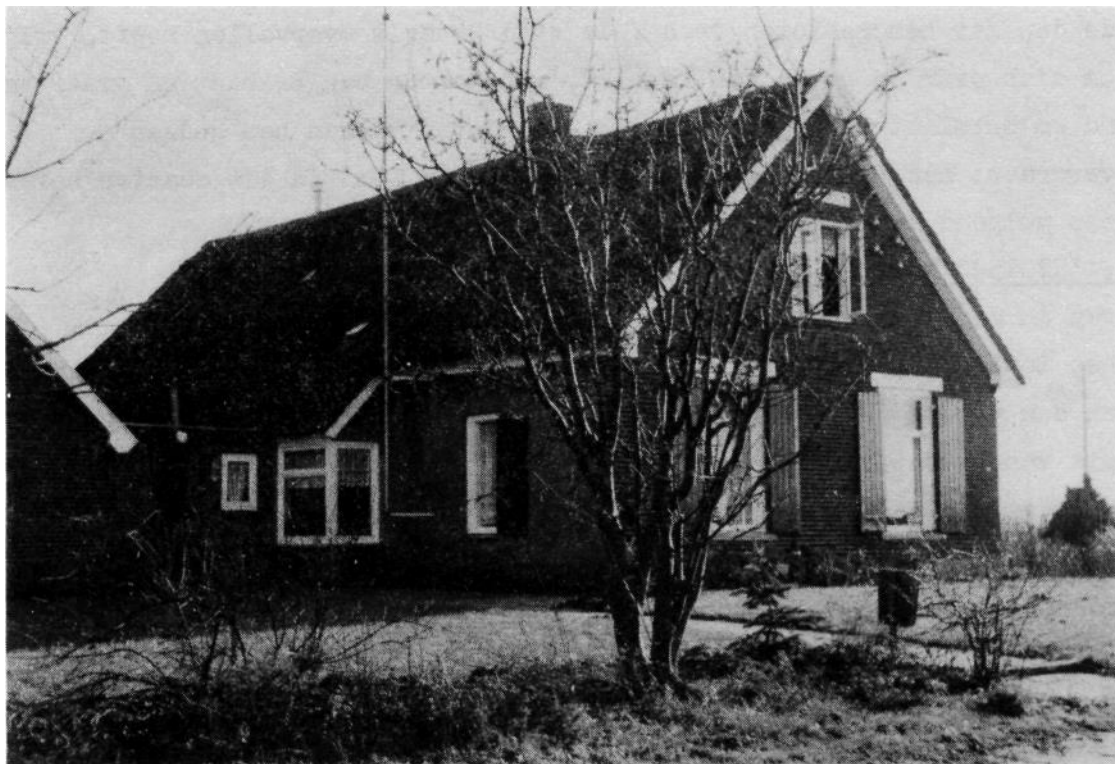
Meerdere hoven vormden op kerkelijk gebied (om een kerk) een kerspel. De hoven met de bijbehorende boerderijen ontwikkelden zich tot marken, met een eigen bestuur (edelen en aanzienlijke boeren) en eigen regelgeving. Tot de marken behoorde ook een stuk woeste grond, dat door de boeren gezamenlijk werd geëxploiteerd. De overblijvende woeste gronden bleven eigendom van de landsheer (graaf, hertog, bisschop), vaak voor de jacht enz. In de Middeleeuwen ging deze leenheer, vaak uit geldgebrek, stukken woeste grond, in onze streek dus komgronden, voor zover die gemakkelijk te ontginnen waren, in een soort erfpacht uitgeven aan vrije boeren (dus geen horigen), die op deze grond een boerderij bouwden, die hun eigendom bleef, en de gronden ontwaterden en ontgonnen. Ook deze boeren (meier, pechteren) vielen onder de marken en hadden al de rechten en verplichtingen.

De hofmeiers, meiers, pechteren bezaten en z.g. "volle hoeve". Toen de ontwikkeling van de marken voltooid was vestigden zich in de randgebieden nog boeren, de z.g. "koters", die geen markerechten hadden en een "katere stede" bewoonden. Economisch ontwikkelden ze zich echter gelijkwaardig aan de volle hoeven.

Een of meerdere marken vielen voor de lagere jurisdictie (rechtspraak) onder een amptsman, de tijnsen en beden moesten afgedragen aan de rentmeester. Aangenomen kan worden, dat de Rackhorst een z.g. ontginningsboerderij was. Wie waren die leenheren in de late Middeleeuwen in onze streek. Dat waren allereerst de Hertog van Gelre en de bisschop van Utrecht (vooral in Overijssel, het "Oversticht") en de kerkelijke instellingen (b.v. de Proostdij St. Lebuïnus te Deventer).

Van Kalveen beschrijft in zijn bijdrage (Het Polderdistrict Veluwe in de Middeleeuwen 3) de uitgifte in 1328 van de ontginning Nijbroek door de hertog van Gelre aan Hollandse en Zeeuwse boeren, die ervaring hadden met inpolderingen en waterschapskwesties, en waaruit het kerspel Nijbroek, als afsplitsing van het kerspel Terwolde ontstond, met eigen beheer en reglementen. Ook over de ontwikkeling van de macht in onze streken staan in zijn bijdrage lezenswaardige gegevens.

Het wordt nu tijd om zich te richten op de wederwaardigheden van de "Rackhorst", liggend in het Gietelse Broek en vallende onder de mark Gietel(o). Deze mark viel onder het ampt Gietel, waaronder echter ook eigendommen buiten de mark vielen, b.v. de hoeven "ter Braecke" in Voorstonden en idem in Tonden. Dit ampt Gietel was een van de weinige wereldlijke bezittingen aan de westzijde van de IJssel van de Bisschop van Utrecht. De inkomsten werden dan ook verantwoord door het rentampt Salland.

Er is een afrekening uit 1499/1500 bewaard gebleven van de rentmeester van Salland 4), waarin de Tijnsen en Beden van het ampt Gietel, met daarin dus o.m. het Hof te Gietel, echter niet van het erve Rackhorst.

We moeten nu nog even wat geschiedenis tussenvoegen.

Na 1500 kwam de hertog van Gelre, Karel, in conflict met Karel V, wat resulteerde in diverse oorlogen, tot uiteindelijk Karel de vlag moest strijken en Gelderland onder de Habsburgers kwam.

In 1528 was dit echter nog niet zover, en de bisschop voelde zich blijkbaar onveilig door de agressie van de hertog. Ik vond in de charterlijst Stad Deventer Oud Archief (G.A. Deventer) het volgende regest:

Ch.nr. 524 1528 febr. 12.

"Gegeven bijnin ter stede van Dordrecht in t jaar ons heren 1528 opten twaalfften dach in februari. Bisschop Hendrik van Beieren geeft aan die van

Overijssel, daar hij henzelf, vooral tengevolge van de oproerigheid van de Stad Utrecht niet beschermen kan tegen den Hertog van Gelre, die, niettegenstaande den met hem gesloten vrede, de stad Hasselt overvallen heeft, vrijheid om zich over te geven aan Karel V, als hertog van Brabant en graaf van Holland en ontslaat hen van den eed en van de hulde aan hem gedaan"

Die overdracht had blijkbaar als plaats gehad en werd in dit charter bevestigd, want een volgend regest zegt het volgende:

Ch.nr. 352 1540 Maart 10:

"Gegeven in den jaar onses heeren 1540 upten 10^{en} dach van Martio.

Johannes Bentijnck, proost van het St. Walburg te Arnhem, vicaris en officiaal van den proost te Deventer, geeft op verzoek van Nicolaas Verheven, secretaris van Deventer, trassumpt van den brief van 21 februari 1527 door de gemachtigden van de Keizer Karel V en die van Overijssel gesloten over de overdracht van de landsheerlijke macht in dit gewest aan de Keizer".

Volgens ch. nr. 380, oct 11 verklaart Philips, prins van Spanje (de latere Philips II) dat hij is ingehuldigd door die van Deventer, enz.

Hieruit volgt dus, dat de Bisschopsgoederen in het Oversticht en dus ook het ampt Gietel in deze tijd "Keizers- leter Koningsgoed" zijn geworden. En als Koningsgoed wordt het erve Rackhorst het eerst genoemd.

In het markeboek Gietelo (R.A. Arnhem) werd in 1810 vermeld:

"In 1563 verkogten de erffgenaemen in Gietel aan Koning Philips een stuk in 't Gietelsch Veld gelegen tegenover zijner Koninglijcken Majesteits Erven de Rackhorst"

Achterin het markeboek lag een register, waarin staat:

"Hierbij zijn geapliceerd sub no 1 een copije uyt 't Marckenboeck, dat Buurschap Gietelo de Ao 1563 zijnde een erfcoopsbrief van den erffgenamen in Gietelo aan Ko. Philips van een stuck lants, den Buurencamp gent en gelegen in 't Gietelse Veld regt tegenover S. Kon. Maj.st. erf en goed de Rackhorst gehieten, enz.

Deze copie is echter verloren gegaan en het markeboek waarschijnlijk ook.

De erve Rackhorst was dus "Koningsgoed" en bestond dus reeds voor 1563.

De reformatie zet nu door en Koning Philips, die blijkbaar geld nodig heeft voor de 80 jarige oorlog, gaat uitverkoop houden, volgens het volgende regest:

Ch. nr. 443 1576 Juli 24:

"Gegeven in onser stadt van Brussele den 24^{en} dach van julio in t jaar onses heeren 1576. Koning Philips II geeft in pandschap aan de Stad Deventer voor een som van 40.000 pond boven de lasten van renten en andere daarop staande het scholtampt van Colmschate met de hooge en lage civiele en criminele jurisdictie den Hof te Colmschate, a.c. de hoven te Gietele, te Bergele, te Olst en Holten".

Doorgestoken is een brief van de 8^{ieme} jour d'Aoust 1576, waarbij Nicolaes Baert, conseiller en receveur general des finances de Roi notre Sire, verklaart de bovengenoemde som van 40.000 pond van de Stad Deventer te hebben ontvangen".

De Stad Deventer is nu dus bezitter en na het afzetten van de Koning, waarschijnlijk eigenaar van de bewuste Koningsgoederen. De Stad belastte de Amptman van Colmschate met de administratie van het Ambt Colmschate, en het Ampt Gietelo. Deze Amptman bracht ieder jaar een rekening uit aan het stadsbestuur, deze rekeningen zijn vanaf 1578 tot ver in de achttiende eeuw bewaard gebleven. 5) Hierin wordt elk jaar de pacht van het erve Rackhorst verantwoord. Daarnaast komen zo nu en dan opbrengsten van houtverkoop voor, in de pacht was blijkbaar de exploitatie van houtpercelen door de stad voor eigen rekening gehouden.

Die pacht loopt geleidelijk op van 12.15 ggl (goudguldens ?) via 25.-.-, 31.-.-, 40.-.-, 45.-.- tot 50.-.-, met enkele jaren, blv. 1606 beduidend lagere bedragen (10.-.-).

Dit eindigt in 1699 met de aantekening:

"N.B. Is vercocht en de rente van dien op het vorige blad verantwoordt".

Op dat blad staat:

"Noch wegens het verpanden erve den Rackhorst genaamt van een capitaleal van 2400 gl in het jaar 1698 verschenen dd 96 Car.Gld"

Deze 96.- gld wordt verder jaarlijks verantwoord.

Naar aanleiding hiervan komt in de protocollen van bezwaar Ampt Voorst 1675-1711, R.A. Arnhem inv.nr. 949 R.A. Arnhem, fol. 58 vso de volgende acte voor:

"Een erff en goed de Rackhorst genoemt in Gietelo geleegeen (uytgesondert het huys daarop staande, so de meyer toebehoort) met het regt van Erffmarckenrigterschap aldaar, de stat of Amptman van Colmschate tot Deventer competeerende met een ware, so beyden den 29 decemb. 1693 van het erve den Hoff te Gietelo op het gemelte erve Rackhorst verplaats en gelegd zijn geweest, de Magistraat van Deventer als pantholder des hoves Colmschate in die qlt (qualiteit) aangaande.

Ao 1695 den 23 july hebben Burgerman, Scheepenen en Raaden der Stat Deventer in qlt voorschreven regt en pantschap Erff marckenrigterschap en whare voor een somma van twee duysent vierhondert guldens weder geceedeert en getransporteert aan Hoogwel. Heer Wolter Joseph van Wijnbergen tot de Poll en zijn welgeb. Erfgen.

Registr. den 7 augus. 1695"

Hieruit blijkt dus, dat toen het erve Rackhorst, zonder de boerderij, die dus eigendom van de erfpachter (de meier) was, door de Stad Deventer werd verkocht aan Baron van Wijnbergen.

Dat die meier ook deelde in de rechten en verplichtingen van de mark, blijkt uit een resolutie in het markeboek van 1610 en 1615, waarin de ergenamen (bewoners) van de mark worden verplicht een weg aan te leggen door het Gietelse Veld naar de Rackhorst, omdat hij met zijn vee des winters wegens wateroverlast niet naar het Veld kan komen.

Wie waren meier?

Vanaf 1579 wordt in de rekeningen van de Amptsman van Colmschate Gerrit Bruins genoemd. Die kan ik niet thuisbrengen, verdere gegevens zijn me niet bekend.

In 1603 t/m 1648 wordt genoemd Willem Janss(en), in 1649 wordt dit Gerrit Willems en in 1667 Roeloff Willems.

In het markeboek wordt ook nog een Willem genoemd. Aangenomen kan m.i. dat sprake is van Willem Janss en zijn zonen Gerrit en Roelof.

In het Doopboek Kerspel Voorst komen na 1658 Roelof Willems van de RACKHORST en zijn nageslacht voor. Zij zijn de stamvaders van het geslacht Rackhorst 7). Zoals reeds vermeldt, werd het erf enz. van de Rackhorst in 1693 door de stad Deventer verkocht aan Baron Wijnbergen in Busslo, het blijft dus in hoofdzaak een pachtboerderij, al hebben de bewoners ook zelf grond bijgekocht, in 1702 koopt Albert Bertholds n.l. van Henr. Coert en Gijsbert Cornelis een half part van een huis de Rackhorst met drie stukjes hooylant voor 550 Car. Gld. 8) Wie zijn dat?

Roeloff Willems is voor 1792 overleden, want dan trouwt zijn weduwe met Berent Jansen, wdr. van Lulofken Jansen in Oene, zijn zoon Willem Roelofs 9) volgt hem op, doch sterft ook jong. In 1701 hertrouwt zijn weduwe Gerritje Gerrits met Albert Vertholds Gerrits, zoon van Gerrit Derxen Crijt (van de Keurhorst) en Jenneken Hummen, Albert gaat dan op de Rackhorst wonen, want later noemt hij zich Rakhorst, en zoals we zagen koopt hij de erfdelen uit de boedel van Roelof Willems, n.l. van zijn stiefkinderen Aeltjen, getrouwd met Henr. Coert en Gerritjen getrouwd met Gijsbert Cornelissen. Ook hun nageslacht vooral op de N.W. Veluwe noemt zich Rakhorst. 10)

Albert heeft echter geen mannelijke nakomelingen, alleen een dochter Wille-mijne, zij trouwt Jan Pluim, eigenaar van de waterkopermolen "het kleine molentje" in Klarenbeek en in 2e huwelijk met Jan Rijkels Evers (Brink), herbergier in 't Roode Hert te Voorst.

Deze herberg lag bij de Voorster Beek, ongeveer waar later het landhuis "Beekzicht" werd gebouwd.

De enige zoon van Willem Roelofs, Roelof Willems is inmiddels oud genoeg om zijn stiefvader op te volgen 11a). Hij overlijdt in 1746, zijn vrouw Eesse in 1748. Of zijn zoon Garrit (ged. Voorst 7/3 1728) hem is opgevolgd, is wel mogelijk, doch ook hij overlijdt jong op 30 okt. 1762, waarschijnlijk ongehuwd.

Daarna wordt het moeilijk om opvolgers te vinden, uiteindelijk moet ik uitkomen op de fam. Karman. Het wordt erg ingewikkeld. In 1772 overlijdt op Roelof Willemsplaats (dus de Rackhorst) Peter Sprenkeler 12). Deze Peter was getrouwd met de zuster van Roelof Willems, Peternella en hun dochter Jacomina trouwde niet Roelof Hendriks Karman 13) en na zijn dood met Aalbert Hermens Karman 14). Doch de Karmans waren al eerder gelieerd met de Rackhorsten, want Hendrik Alberts Karman 15), de vader van Roelof, was getrouwd met Berendina Roelof 16), een zuster van Roelof Willems Rackhorst en zijn broer Hendrik, de vader van Aalbert was getrouwd met Gerhardina Wessels Groothedde 17), een dochter van Wessel Gr. en Garntje Willems Rackhorst 18). Kunt U het volgen? In wezen is het nog veel ingewikkelder, als men de genealogiën van bepaalde boerenfamilies, Rackhorst, Karman, Sprenkeler, Bresser, Oolman Groothedde, Hissink e.a. vergeelijkt, komt men steeds nieuwe verbindingen tegen. Hoe was die oude boerenwijsheid ook alweer.

Om op de Karmans terug te komen. In 1776 komt uit Twello Hermen Albers Karman 20) op de Rackhorst, hij overlijdt in 1817. Nu volgt er weer een leemte, want ik heb nog niet kunnen vinden wanneer Baron van Wijnbergen de grond van de Rackhorst verkoopt. Het volgende aanknopingspunt vond ik in een acte in 1845 21), waarin t.o.v. notaris Evert te Twello 3/4 deel van de Rackhorst wordt geveild door de erfgenamen van Wilmken Beumer, weduwe van Derk Jan Dibbits. (Het andere 1/4 deel was van Gerritje Beumer).

Deze erfgenamen waren o.m.

Willem Dibbits, rijksontvanger Terwolde

Bernardus Jacobus Dibbits, predikant Vollenhove

Aaltje Dibbits, echtge. van Jacob Dalhuizen, secr. Polder Veluwe, Oene

Johanna Dibbits, z.b. Oene

Berendina Dibbits, z.b. Terwolde

Grietje Beumer, wed. v. Arend Bosch en nog andere Beumers.

Volgens deze acte was de boerderij aangekomen uit de nalatenschap van Berend Gerrits Beumer en Aaltje Jansen Pluim, gewoond hebbende in Terwolde, volgens acte van scheiding van 17/4 1833 t.o.v. nots. Evers te Twello. (Deze laatste acte is niet in het R.Archief Arnhem.

De boerderij is dan 50 ha. groot, dus een flink bedrijf. Hoe Berend Beumer in het volledig bezit is gekomen van de Rackhorst, heb ik nog niet kunnen na-gaan, doch ook hier vond ik familiebetrekkingen, want zijn vrouw Aalthe was een dochter van Jan Pluim, koperfabrikant uit Klarenbeek en Willemijne Rackhorst.

Of de Beumers of de Dibbits op de Rackhorst gewoond hebben, is mij niet bekend. Op de veiling in 1845 wordt perceel 1, erve en land (ruim 30 ha) gemijnd door Gerrit Oolman, t.b.v. Jochem Brink in Beekbergen en zijn echtgenote

Jantje de Groot. Deze Jantje de Groot hertrouwt met Derk Jan Klumpert, en hij is enige tijd bewoner van de Rackhorst. De volgende bewoner is de schoonzoon van Jochem Brink, n.l. Hendrik Willem Hagen, geb. Voorst 16/11 1846 als zoon van Arend Hagen en Evertjen Stapelvoort. Herdrik Willem is op 20/5 1865 getrouwd met Jacoba, de dochter van Jochem Brink en Jantje de Groot. Blijkbaar naar aanleiding van dit huwelijk wordt de Rackhorst weer geveild, bij acte van 27/7 en 10/8 1865, rep. nrs. 7690/7701 (R.A. Arnhem) t.o.v. Notaris de Kruyff te Voorst, ten verzoeken van Derk Jan Klumpert en Jantje de Groot en de kinderen van Jantje en haar eerste man Jochen Brink t.w.

Gerrit Brink

Hendrik Brink

Jacobica Brink geh. m. Hendrik Willem Hagen.

De massa wordt gemijnd door Hendrik Willem Hagen, Doch hij kan blijkbaar hier zijn draai niet vinden, want reeds in 1872 emigreert hij naar Amerika en verkoopt de Rackhorst bij acte rep. 9033 d.d 11/3 1872 van Nots. de Kruyff (R.A. Arnhem) aan zijn broer Arend. Deze is nog jong, geb. 28/4 1854 en verpacht de boerderij aan Albert Kloosterboer, gehuwd met Heintje Koldenhof en afkomstig van de Luine in Wilp.

Op 19/3 1889 vertrekt Kloosterboer naar Apeldoorn en nadat eerst de broers van Arend, n.l. Evert en Gerhard op de boerderij wonen, betreft Arend (waarschijnlijk in 1897) de boerderij. Arend overlijdt in 1910 en zijn weduwe Gerritje Mannessen en dochters Everdina, Maria, en Aartje verkopen de boerderij bij openbare veiling acte 6/6 en 20/7 1916 t.o.v. nots Wilbrenninck te Voorst. De boerderij is dan nog 20 ha. groot, er zijn verscbillende kopers.

De percelen 1, 2 en 3, het huis met ruim 9 ha, grond, wordt gemijnd door Theodorus Hendrikus van Schaik, uit IJsselstein. Hij sloopt de boerderij en laat er ± 1920 een nieuwe boerderij op bouwen.

In bovengenoemde acte wordt de boerderij "de Oude Rackhorst" genoemd, er zijn inmiddels ook een "Kleine" en een Nieuwe Rackhorst" gekomen. Mijn voorkeur gaat echter uit naar de oude naam "Rackhorst".

De zoon, E.W. van Schalk is momenteel boer op de "Rackhorst, en heeft door aankoop van grond, en sterke uitbreiding van de opstallen van de Rackhorst weer een modern bedrijf gemaakt, hopenlijk tot in einde van dagen.

En dit is de historie van een oude boerderij, die van 1600 tot 1845, direkt of indirekt in familiehanden is geweest.

1) M.W. Heslinga, de Gemeente Heerde. Tijdschr. kon. Ned.Arrd.k. Genootschap Jrg. 66 1949

C.A. v. Kalveen. Het Polderdistrict Veluwe in de Middeleeuwen.

Openb. Bibl. Deventer, 699-1 Mag. Kalv.P 1118/66

-
- 2) Kalveen, Polderdistrict Veluwe in de Middeleeuwen.
3) Openb. Bibl. Deventer zie 1)
4) Dr. K. Heeringa, Rekeningen Bisdom Utrecht 1378 - 1573, 2e deel.
Deventer Athen. Bibl. III fl. 10
5) Rekening en verantwoording Amptman van Colmschate 1578 e.v.
G.A. Deventer inv. nr. 1048
11a) Vel. Gesl. gen. Rakhorst, 11/5	nr. IV - a
12) id. gen. Sprenkeler 4/4	nr. VII - g Gen. B
13) id. gen. Karman 12/2	nr. IV - a
14) id. id.	nr. IV - c
15) Vel. Gesl. gen. Karman 12/2	nr. III - b
16) id. gen. Rakhorst 11/5	nr. IV-a-2
17) id. id.	nr. IV - b - 3
18) id. id.	nr. IB - b
20) id. gen. Karmen 12/2	nr. III - c
- 21) acte rep. 125/131 R.A. Arnhem
7) Veluwse Geslachten, Genealogie Rakhorst Jrg. 11 nr 5 id. Kwartierstraat
Rakhorst, Jrg 7/1-8/2 9/2 en 11/3.
8) Protocollen v. Bezwaar Amt Voorst 1675/1711 fol 89 vso Rechterl. Archief
Veluwe. R.A. Arnhem inv. nr. 949
9) Vel. Gesl. Gen. Rakhorst jrg 11/5 nr. III a
10) id. nr. III a - Gen. Kryt - 10/5 - III
11) id. nrs. III a - III b

*Op den 27^{en} Dayn Septembris
Anno 1610. Sijn die Marckrichtern
und Gedeputteerden die Jonckern
Johan van Steenbergen Peter
van Appeltoorn Thomas Leekhoff
vander Capellen, en Berck Luloffs
met oock Henrick Bentinck und
Wijnandt Hackfort in den Nymwegen
vergaedert omme te willen verpanden
het stucke Lands op t Gietelche
veldt uyt geteekent sijde;*

Erftelyck soo is aldaer verhaelt worden,
 dat by winter tijden den pächter van die
 Brackhoft sijne beesten door dit selve Landt
 als men will verpanden placht te drijven,
 soo wordt alru geaccordeert ende belooft,
 dat die huyslieden van Gietel sullen mae-
 ken ende onderhouden eenen wegh tusschen
 die Herbets stuyt ende dat iijterste
 Hoexken naest Janjens huys ofte anders
 opt alderbequaemste, op dat denselven
 pächter van die Brackhoft des winters
 met sijne beesten naes dat veldt aen, ende
 af komen kan;

Noch soo sijn d' selve Marckrichtern ende
 gedeputeerden met Johan van Lengell
 op besich van den Erffgen. geaccordeert
 ende verdroyen, vandaer hij den Erffgen.
 Pedert den jaere van 1596 bis hertoe

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE DORPSKERK VAN TWELLO (8).

1. De kerkbrand van 1522.

Deze brand vond plaats in een van de roerigste perioden van de gelderse geschiedenis. Hij had er ook direkt mee te maken. Oorzaak van de onrust en strijd was vooral één man, die op dit tijdperk duidelijk zijn stempel heeft gezet: Karel van Egmond, van 1492 tot 1538 hertog van Gelre. Bij de geschiedschrijvers heeft hij geen beste naam. Algemeen wordt hij beschreven als sluw, onbetrouwbaar, heerszuchtig en vechtlustig. Hij was er op uit zich te laten gelden, ook: ver buiten zijn gebied. Overal waar hij rechten meende te hebben, verschenen zijn troepen: in Friesland, Groningen, Utrecht, ja zelfs Den Haag werd kortstondig door hem bezet en leeggeplunderd. Hij werd alom gevreesd. Misschien heeft het nabuurgewest Oversticht (Overijssel) wel het meest van hem te lijden gehad. De landsheer ervan, de bisschop van Utrecht, was doorgaans te zwak om doeltreffend tegenstand te bieden. Keer op keer trokken Karels troepen er rovend, plundered en brandschattend over het platteland. Vooral brandschatten d.i. de bevolking van een dorp een dreigende plundering met veel geld laten afkopen, was bij hem een geliefde methode om zijn oorlogskas steeds weer aan te vullen. Onder de Overijsselse steden was er echter één, die de hertog trotseerde en weigerde onder het juk van zijn heerszucht door te gaan: de rijke koopmansstad Deventer. Ja, zij was meer dan eens de basis, van waaruit Overijsselaars, aangevuld met huursoldaten, een tegenaanval deden over de rivier de Veluwe binnen om daar de geldersen met gelijke munt te betalen. Zo trokken, aldus onze zegsman (over wie straks meer) in voorjaar 1510 600 ruiters en 800 voetknechten de IJsselbrug over (sinds 1483 had Deventer een los-vaste oeververbinding) om op de Veluwe huis te houden. Twello en Terwolde, zo lezen we, kregen de eerste klappen. Naar hartelust werd er geroofd en brand gesticht. Zelfs bezittingen van Deventer burgers (menigeen bezat aan deze kant van de rivier een boerderij, aan een meier verpacht) werden niet ontzien. Hoe gaat het als huursoldaten een vette buit in het vooruitzicht is gesteld? Die maken geen onderscheid tussen vriend of vijand. Intussen verhevigde hertog Karel zijn pogingen Deventer in zijn macht te krijgen. Aan een bestorming waagde hij zich niet, maar hij zou het de stad zo lastig maken, dat zij op den duur wel moest toegeven.

In juli 1521 liet hij op de gelderse oever tegenover de stad twee blokhuizen bouwen, voorzien van muren, wallen en grachten. Het ene, Altena genoemd, verrees in de buurt van de brug (die in die tijd meer stroomafwaarts gelegen was, niet zo heel ver van de huidige spoorbrug). Het tweede dat de naam Morgenster droeg, was forser en solider van bouw, een fort gelijk. Het kwam recht tegenover het centrum van de stad te staan. De Deventernaren hadden ook een naam voor die vesting bedacht, n.l. "Kijk in de Pot". Ze voelden zich door de geldersen bespied. Van over de rivier keken die bij wijze van spreken bij hen op de tafel, wat de pot schafte. Het was onbehaaglijk. Bovendien bleef het niet bij kijken. Het werd, zo lezen we, schieten, roven en vangen. De scheepvaart over derivier werd bemoeilijkt. Schippers waren hun leven niet zeker. De boeren in de stad, die vee aan de overkant in de stadsweiden lieten grazen, misten nogal eens een koe of een schaap. Zo zij zélf al niet onverhoeds opgepakt werden.

Een jaar later verstevigde de hertog zijn greep. Hij verscheen met een toepennacht, uitgerust met grof geschut. Daarmee werd de toren, die zich aan de gelderse kant bij de brug bevond, in puin geschoten. Ook werd het voorste eind van de brug in brand gestoken. De Deventernaren moest de overtocht voortaan onmogelijk gemaakt worden. Het had echter een tegengestelde uitwerking. De inwoners raakten door de genoemde aanslagen en de voortdurende beschieting van schippers en vissers op de rivier tot het uiterste geprikkeld en getergd. Nieuwe invallen in de Veluwe volgden, feitelijk strooptochten, waarvan vele boeren en hun vee het slachtoffer werden.

In dit verband komt dan de kerkbrand van Twello ter sprake. Ik citeer nu letterlijk het verhaal, uit het latijn vertaald: "En toen zij (nl. de aanvallers uit Deventer) in zekere nacht onverwachts in een zekere buurtschap (Twello) kwamen, hebben een aantal boeren van dat dorp hun toevlucht in de toren van hun kerk genomen, daar ze zich niet in de handen van de vijanden wilden overgeven. Daarom hebben de vijanden na het inbrengen van veel stro, de kerk met de boeren verbrand."

Uit dit bericht blijkt, dat de overval in de nacht, onder bescherming van het duister onverhoeds plaats vond; dat de boeren begrepen, dat zij in hun eenvoudige huizen van latwerk en vlechtwerk van twijgen, aangestreken met leem, geen kans hadden en daarom veiligheid zochten achter de dikke muren van hun kerktoren; dat de vijand profiteerde van het feit, dat er overvloed van stro was (het was oktober en de oogst was binnen) en dat de boeren zo al niet levend verbrandden dan toch in de rook stikten. Van de kerk bleef niets over dan naakte muren, zonder dak en een toren zonder spits. Alles wat er hout aan was, was verbrand.

Waar staan bovenstaande verhalen nu beschreven? Wie is de zegsman? Het antwoord is verassend: een Twellose dominee, n.l. Willem Nagge, hier predikant van 1639 tot 1685. Hij was omstreeks 1617 in de Twellose pastorie geboren; zijn vader, die dezelfde voornaam droeg, was hier n.l. ook predikant (van 1601 tot 1638). Hij huwde met een Overijsselse, Catalina Berdenis, dochter van de schout van Holten en Bathmen. Hij was zeer geïnteresseerd in geschiedenis en heeft er een en ander over gepubliceerd. Zijn grote werk was "De Historie van Overijssel", in 1678 in handschrift gereed, maar pas ruim 2 eeuwen later in druk uitgegeven, in 2 delen. Nagge beschrijft de geschiedenis van het gewest van het jaar 690 tot 1572. Hij heeft hiervoor talloze dokumenten bijeen gebracht en bestudeerd. Ook vele boekwerken gelezen, door anderen over die tijd geschreven. Ook uit die werken stukken overgenomen en in zijn verhaal ingelast (vandaar soms bladzijden in het latijn). Het is een werk, dat door historici nog altijd met vrucht wordt geraadpleegd. Het was ook onze bron.

---

2. De kerkbrand in 1528?

Het eigenaardige is nu, dat het verhaal van de kerkbrand verderop in het boek van Wagge nog een keer voorkomt, nu geplaatst in het jaar 1528. In welk verband komt het daar voor? De confrontatie tussen Karel van Gelre en de stad Deventer is nog altijd aan de gang. No kort tevoren had Berend van Hacfort, vertegenwoordiger van de hertog, tijdens onderhandelingen met de afgevaardigden van Deventer, Zwolle en Kampen snoevend gezegd, dat Overijssel in Gelre's greep was. Wij hebben, zei hij letterlijk, "uwen duijn in onsen mondt, alst ons lust mogen wij bijtten; want gij nergens hene komt, soo moet gij doen alst ons belieft ende welgevallet". Waarop burgemeester Swaefken van Deventer snedig antwoordde, dat als de zaken zo stonden, "soo ist hoge nodig, dat wij onse duim terugtrecken uit uwen mondt eer wij gebeten worden". En dat Overijssel nergens heen kon om hulp, de heren moeten weten "dat het landt van Oveijssel noch soodanigen bruidt is, dat men daer toe nog well eenen bruidegom kan krijgen".

Een bedekt dreigement. Een paar maanden later had Overijssel een bruidegon: keizer Karel V. Ridderschap en steden droegen hem de souvereiniteit op, met goedvinden van de bisschop van Utrecht, die zijn Overstichtse onderdanen van de eed van trouw ontsloeg.

Zo kreeg uitgerekend keizer Karel, de grote rivaal van hertog Karel, Overijssel in de schoot geworpen. Vijftien jaar later volgde Gelre.

Het werd een keerpunt. De keizerlijke troepen mengden zich in de strijd, vielen vanuit het noorden de Veluwe binnen en veroverden Hattem. Weldra bereikte de gelderse bezetting van de 2 blokhuisen vóór Deventer het gerucht, dat de vijand al in aantocht zou zijn. Ze geloofden het, "alsoo, dat se het gebraen ant spitt lieten, nauwelicks die tijdt nemende om haer wapenen ende knapsacken mede te nemen ende sijn daervan gevlugt". Nauwelijks hadden de Deventernaren daar lucht van gekregen, of ze kwamen de Ijssel over en maakten in een paar uur tijd het gehate blokhuis Altena met de grond gelijk. Toen naar de Morgenster, maar daar hadden ze meer moeite mee: zijn metselwerk was zeer sterk. Maar de woede gaf hun bijzondere kracht. Alle hout en stenen werden naar de stad gebracht en dienden tot de bouw van de Waag, zoals die nog altijd daar staat midden op de Brink. Tot bespotting van hertog Karel metselden zij in de muur een steen, met de afbeelding van zon, maan en sterren (herinnering aan de Morgenster). Op een andere steen werd een hoofd afgebeeld, die in een pot kijkt.

De geldersen hebben op hun vlucht zuidwaarts het Huis te Wilp en het kasteel Nijenbeek verbrand en verlaten, weet Nagge te vertellen. En dan vervolgt hij: "In desen oploope hebben oock die van Deventer die kerck van Twello in brant gesteken, daer 18 huisluden op doodt branden". Het verhaal is korter dan dat van 1522, maar tegelijk iets nauwkeuriger, het spreekt van 18 huisluden (boeren). Maar onmiskenbaar heeft het betrekking op dezelfde gebeurtenis. Welke van de twee is nu het juiste jaartal?

Biedt het archief van de kerk van Twello soms gegevens? Ja, dat doet het. In het oude Kerckenboeck, dat Nagge als predikant in 1654 aanlegde, schrijft hij in een inleiding over het gebeurde. In antwoord op de vraag, waarom de Twellose kerk in de 16e eeuw zo arm aan goederen en bezittingen was, meldt hij dat heel het vermogen had moeten dienen om de herbouw van de kerk te financieren, "overmits het verbranden deser kercke van die van Deventer (in de oorlog tegen Hartog Carel van Gelder) met 18 huisluden die daer op gevluucht waren". Hij vermeldt ook een jaartal, maar wat zien we dan?

Hij schrijft anno 152. Het vierde cijfer, waar het nu net om gaat een 2 of een 8, vulde hij niet in. M.a.w. hij wist het zelf niet. Toch zou je zeggen, dat hij als geboren Twellenaar de mondelinge overlevering van die ramp gekend moet hebben. En zijn vader, van een vorige generatie moet mensen gesproken hebben, wier vader of grootvader getuige van die verschrikking geweest waren. Maar niemand wist het jaartal precies. Er was in die jaren ook zoveel ergs gebeurd, dat men gebeurtenissen in zijn herinnering door elkaar haalde. Intussen is het wel mogelijk het juiste vast te stellen.

3. Tóch 1522.

De doorslag geeft een stuk uit het archief van de hertogen van Gelre (over de jaren 1286 tot 1543). De historicus I.A. Nijhoff heeft in zijn grote werk " Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland" talrijke oorkonden eruit in hun geheel of in korte samenvatting opgenomen. Oorkonde nr. 1247 heeft betrekking op ons onderwerp. Hertog Karel beveelt den landdrost Berend van Hackfort uit de verbeurd verklaarde goederen van Johan van Twickel 25 goudgulden te besteden tot herstel van de kerk te Twello op de Velue. Gedagtekend 23 januari 1524. In een aantekening voegt Nijhoff er aan toe: "De kerk te Twello was door de Deventersen, denkkelijk in 1521, verbrand".

Nu zal 1521 waarschijnlijk 1522 moeten zijn, gezien het verhaal van Nagge, maar in elk geval niet 1528, gezien de betalingsopdracht in 1524.

Deventer omstreeks 1555; links de houten IJselbrug.

Uit de oorkonde blijkt 1. dat hertog Karel subsidie verleende tot wederopbouw van de kerk. Misschien wel omdat hij in bijzondere relatie tot haar stond. Hij had namelijk het recht hier een pastoor aan te stellen, al deelde hij dit recht met het kapittel van Deventer. En 2. dat hij de subsidie niet uit zijn eigen zak betaalde maar uit de geconfisceerde goederen van ene Johan van Twickel. De van Twickels waren een bekend Overijssels geslacht, die daar verscheidene kastelen of landhuizen bewoonden. Ook in Gelderland waren ze te vinden. Zo woonden op het Veenhuis (later Hackforts Veenhuis genoemd) te Twello vanaf 1435 tot 1605 van Twickelo's, maar rond 1524 niet een Johan van Twickelo. Overigens ziet het er naar uit, dat de verbeurdverklaring van de goederen van een Overijssels edelman Karels antwoord was op de Deventer wandaad.

Tenslotte heeft Nijhoff met zijn aantekening bij de oorkonde nog een verrassing voor ons: hij geeft een lijstje met namen van de Deventernaren, die die nacht in Twello hebben huis gehouden. "Dese knechte hebben die kerck to Tweell helpen barnen (=branden). Dan volgen er negen namen. Het was dus maar een kleine groep, een commando, die de nachtelijke overval uitvoerde.

Deze negen mannen "1. Mostert van Veloe was houfftmán". Hij was de leider van de groep. 2. "Derick ther Voerde, een gemeynsman van Deventer, principail ainhever. Een gemeensman maakte deel uit van een groep burgers (de gemeente genaamd) die elk jaar het stadsbestuur kozen en die op hun beurt door de bewoners van hun buurt gekozen werden. Het waren mannen van enige welstand en aanzien. Derck ter Voorde was mogelijk dezelfde als de persoon van die naam, die de renunciatieboeken van Deventer in 151? vermelden als woonachtig in de Papestraat en die Dumbar in zijn "Kerkelijk en wereldlijk Deventer noemt als in 1529 bezitter van het goed "Oldenhof" te Raalte.

Derck was de voornaamste aanstichter, "de principail ainhever" van de overval (ainheven " aanheffen, beginnen. Van hem ging alles uit.)

3. Wilhelm Koppall. 4. Schram, een opreyderssoene. Opreyden is een term uit de lakenbereiding, in die tijd in Deventer een belangrijke bedrijfstak. De laatste bewerking, die de stof onderging ten einde haar glanzend te maken, was opreyden. Wij spreken op z'n frans van "apprêteren". Schram was zoon van een apprêteerder.

5. Wibbelt, was die "konde". Een konde of kunde is de man, die ergens van weet, de deskundige, die de weg wijst, de gids. Wibbelt was met Twello en omgeving goed bekend. Ook in de nacht wist hij de weg. 6. Jan van Steenfoirt.

7. Jan Kaerle, een dachuerre. Dit woord heb ik in het middelnederlands woordenboek niet kunnen vinden. Mogelijk staat het in verband met het franse woord "dague", dat dolk of degen betekent. Dan was hij de soldaat in het gezelschap.

8. Thonis Schroir, en tenslotte 9. Goesken van Twelle. Hij of althans zijn voorgelacht was afkomstig uit Twello, maar woonde evenals de anderen in Deventer. Hij had met zijn oude dorp nog een rekening te vereffenen?

Deze negen hebben de expeditie uitgevoerd. Was het een partikuliere wraakneming? Of zat het stadsbestuur er achter, dan wel was het ervan op de hoogte? In de laatste richting zou het feit kunnen wijzen, dat een gemeensman een centrale rol speelde.

Bronnen en literatuur:

1. Archief van de Herv. Gemeente te Twello
  2. P.J. Mey: Gelderland van 1492 - 1543.
Artikel in "Geschiedenis van Gelderland".
  3. I.A. NIjhoff: Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland.
  4. W. Nagge: Historie van Overijssel.
  5. A.C.F. Koch: Stroomdemonen en reispatronen (over de IJsselbrug)
  6. A. Moonen: Korte Kroniek van Deventer.
-

Tussen 1175 en 1190 werd in het klooster te Lorsch, dat ongeveer 20 km ten noorden van Heidelberg lag, een goederenlijst aangelegd, genaamd Codex Laureshamensis. Deze bevat o.a. oorkonden over de vroegste vermeldingen van plaatsen op de Noord-Oost Veluwe.

Dit najaar, 24 november, verschijnt bij de IJsselacademie te Kampen het boek: "Landschap en plaatsnamen van de Noord-Oost Veluwe".

Dit boek is geschreven door Dr. D. Otten uit Heerde.

Het boek begint met een beschrijving van het landschap en de bewoning. Daarna volgt een kort hoofdstuk, waarin enkele veel voorkomende bestanddelen van plaatsnamen worden behandeld, bijv. broek, enk en loo.

Het belangrijkste hoofdstuk gaat over de herkomst van plaatsnamen in de volgende gemeentes: Hattem, Oldebroek, Heerde, Epe, Apeldoorn en Voorst.

Het boek heeft betrekking op de namen van de buurtschappen, gehuchten en dorpen in deze gemeentes.

De naamsverklaringen worden geïllustreerd met details van oude kaarten, met fragmenten van archiefmateriaal en met foto's van historisch interessante punten.

Het boek eindigt met een samenvattende afsluiting, een literatuuropgave en een alfabetisch register.

Dit boek is zonder winst oogmerk uitgegeven door de IJsselacademie te Kampen, Molenstraat 28a, 8261 JW. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar en kost fl. 18,-, voor leden van de IJsselacademie fl. 15,30.

VERANTWOORDING ILLUSTRATIES.

blz. 6 De "Rackhorst" voor de afbraak circa 1905. Op de voorgrond de fam. A. Hagen. Foto G. Rakhorst

blz. 7 De "Rackhorst" 1987. Foto H.W. van Schaik.

blz. 17 De "Waag" te Deventer. Foto Archief Gemeente Deventer.

blz. 19 De "Kiek in de Pot" aan de zijmuur van de Waag. Foto Arcief gem. Deventer.

blz. 23 De "Köningshalle". Van de eens zo invloedrijke abdij is alleen deze ingangshal overgebleven. Foto Dr. D. Otten.

prettige kerstdagen

en een

Voorspoedig

1988

